

IMA.

Az 1898. szeptember 10-én Genfben meggyilkolt ERZSÉBET magyar királyné temetése napján, szeptember 17-én tartott gyász-istenisztelet alkalmára írta és elmondta az ungvári templomban: **Komjáthy Gábor**, ev. ref. lelkész.

ÖRÖKKÉ való Isten! életnek és halálnak szabados Ura! királyok királya! kinek esztendeid el nem fogynak, lábaid alatt a mulandóság tengere kezdetlen időtől végtelen időig zajlik. pusztítva, keblébe temetve minden létezőket a nélkül, hogy örök létedből elvehetne egyetlen percet is!

Mik vagyunk Előtted mi, emberek fiai, kik megemésztjük esztendeinket, mint a beszédet; kiknek életünk olyan, mint a füst és pára, mint a gyöngvirág, mely reggel díszlik s estére elszárad?! Kik oly hirtelen tűnünk el az élet szinpadáról, a mily észrevétlenül eltemetikegymást a széltől felkavart porszemek, a vihartól felkorbácsolt habok!

Csak olykor-olykor, egy-egy rendkívüli életpályára felbeszakad-

sa, — a mely, mint az égboltjáról lefutó csillag, hosszú, fényes út hátrahagyásával szétpattan és hirtelen kialszik, — csak ilyen rendkívüli esemény képes megdöbbeneni az emberek keblét s felrázni a lelkeket abból a fásult közönyösségből, melybe a halál pusztításának folytonos szemléleteringatja azokat!

Oh, bár csillaghullás lenne az is, a mi most tekintetünket az égre függeszti! A csillagnak, bármily ragyogó volt

is, fénye elmúltával meg se látszik helye. Oh, de ha a világosságnak, a melegségnek, az életnek forrása: a nap fogyatkozik meg és sötétül el hirtelen a tiszta égbolton, megrendül maga a természet, ösztönszerű remegés fogja el lelkünket; habár tudjuk, hogy napunk tüze nem aludt ki végkép; hiszen csak egy más égi test vetette sötét árnyékát fényes arcára!

O Uram! mindenható Isten! a mi fényes napunk hazánk egén nem megfogyatkozott, de kialudt örökre!

Számunkra nincs több nap az égen!... nincs több angyal a föld kerekén!!
Imádott királynénk halála örökös gyászt borított hazánkra!
Miért vetted el Őt tőlünk, mindenható Isten?!!

Ó hiszen, ha Te vetted volna el, ha Te küldötted volna hozzá szelid álom képében a jótevő halált, hogy meggyógyítsa, megszabadítsa szenvedéseitől azt a fájó, azt a fiáért: a mi felejthetetlen trónörökösünkért vérző, jóságos anyai szívet! Ó akkor nem hányattatnék úgy lelkünk a keservek hullámai között; akkor örök végzésceden megnyugodva, azt mondanók: „megnémulok, Uram! és nem nyitom ajkam panaszra ellened, mert Te cselekedted ezt“! Akkor azt mondanók Jobbal: „az Úr adta, az Úr vette el; áldott legyen az Úrnak szent neve“!

De fájalmunkat az súlyosítja, keservünket az teszi elviselhetlenné: hogy egy minden emberi érzésből kivetkezett szörnyeteg az élet és halál felett egyedül szabados isteni jogba avatkozva, durva kézzel, erőszakosan állítja meg dobogását annak a jóságos szívnek, mely csak szeretni tudott, melyből, mint kiapadhatlan forrásból, áldás, béke, boldogság áradt szét a népek millióira!!

O csoda-e, Atyánk! ha a reánk szakadt csapás súlya alatt összeroskadva, keblünk háborgó érzelmeit nem tudjuk csillapítani; ha ily panasz-szavakban tör ki fájalmunk: jertek és lássátok meg ti, a kiknek hazánk földén vezet el útatok, hogy „van-e oly bánat, mint a mi bánatunk“?! „Elesett a mi fejünknek koronája, megszűnt a mi szívünknek öröme“! Az az öröm, a mihez hasonlót magyar szív nem érzett négy évszázad óta!!

Hogy mi volt nekünk Erzsébet királyné? azt Te tudod legjobban, mindentudó Isten! Te, a ki nemzetünket a távol keletről a Kárpátok ormain át ide vezérltetted; a ki a hármaz bércz és négy folyam tájékán hazát szerzél nekünk és ezer éven át oltalmaztál, védtél ellenségeinktől, akik mindenfelől vesztünkre történek; mert irigyelték tőlünk kegyelmedet, melylyel választott népeddé tetted a magyar nemzetet!

Te tudod legjobban, ó Uram! azt is, hogy nemcsak az idegen népek, e természet szerinti ellenségeink, voltak ártalmunkra; hanem saját uralkodóink: a Te nevedben felkent fejedelmek, esküjüket annyiszor megszegve, századokon át követtek el erőszakot hazánk szabadsága, alkotmánya ellen! Ha találkozott is közöttük olykor egy, akinek szívét az „éltünket és vérünket a trónért“ szavakban nyilvánuló magas lelkesedés felénk fordította, szeretetéért, vonzalmáért az is nagy áldozatot kért: nyelvéről, ősi szokásairól való lemondását várta e nemzettől!

Szomorú, gyászos idők voltak azok, ó Uram, midőn azt, — akinek megrendítő halálát siratjuk s még unokáink is siratni fogják, — Erzsébet királynét — nekünk adtad, körünkbe vezetted! Hazánk virányai durva ellenségtől feldúlva, letiporva; a hosszú harc alatt nemzetünk színe, virága elhullva, mint a lekaszált fű, vagy bitóra, börtönre hurczoltatva..... olyanná lett hazánk, mint egy nagy temető!

Sehol egy remény-sugár, mely a sötét éjszakát megvilágítaná, sehol egy biztató mosoly, mely a keblek bánatát enyhítené! „Szár az ágon hallgató ajakkal ülnek a csüggedt madarak“ s az eltiport magyar nép irigyelve nézi költözését a vándor madárnak, melynek „két hazát adott végzete; neki csak egy volt, az is elveszett“!

És mint a teremtéskor ama mindenható szavadra: „legyen világosság“! „lett világosság“: aként mult el e hazának gyásza, aként szűnt meg a jajszó millió ajkakon, a mint ez a csodás túlvilági lény, az égnek eme választott angyala magyar földre lépett! Megnyitk a börtönök, lehulltak a rabbilincsek esdő szavára; mosolyának melegétől felolvadtak a fájdalom, a keserűségtől jéggé fagyott szívek; a

halalos ellenségek békejobbot nyujtottak egymásnak s feledve a kölcsönös félre-
értéseket, bántalmakat, király és nemzet kibékült egymással és e béke, melynek
éltető napja dicső királynénk volt, — soha nem látott virulatot fakasztott hazánk térein!

Ah, de ez az áldást árasztó nap kialudt örökre! Átszögezett, megfagyott
szívéből nem sugárzik már a szeretet melege felénk! Ajkain nem hangzik többé az
édes magyar szó! Támadhat e hazának bárminő salamoni bölcse; de nem támad
több Sába-királynő, a ki eljőjön, nem bölcsességét csodálni, de gyászba öltözve
koporsójára borulni és a nemzettel együtt zokogni! Megérheti e nemzet második
ezredévét is; de vajjon támad-e második Erzsébet királyné, a ki vérvő szívvel,
könnyein át mosolyogva vegyen részt a nemzet örömeiben?! Oh, Uram, ezek az
édes, boldogító valóságok olyanok már nekünk, mint egy szép álom, a mely elmúlt
s nem jön többé vissza!!

Dicsőült Királynénk!

Bár honunktól távol vagy eltemetve,
Magyar szív lesz emlékednek szent helye
Örökre!!

Szegény magyar hazánk! négy évszázad alatt három fejedelmi szív szeretett
igazán, önzetlenül téged! Kettő azok közül megszűnt dobogni; már csak egy kincsed
van: a jóságos özvegy király szíve! O ne engedd, magyarok Istene! hogy ez a
nemes szív összetörjön, meghasadjon a tenger bánat alatt!

Nyújts számára vigaszt népe részvétében, hű szeretetében!

Óvd drága életét! Erősítsd meg lankadó erejét! Tartsd meg munkakedvét,
hogy ragyogjon soká szentelt fején hazánk koronája! Legyen őrfala, erős vára
hazánk jogainak, alkotmányos szabadságának! Mert ha eszünkbe jut az a rémítő
gondolat, hogy Tőle is válnunk kell . . . úgy tetszik: hazánk egén vészfel-
legek gyűlnek . . . rossz csillagok járnak!! „Isten! óvjad nagy csapástól mi magyar
hazánkat“! Ámen!

Ára 10 kr.

A tiszta jövedelem az Ungváron felállítandó protestáns leányiskola
javára fordíttatik.

DE BALLAGI GÉZA.

